తెలుగు కథను అన్ని భాషల్లోనూ అనువదించాలి

- ఆదూరి వెంకట సీతారామమూర్తి

అచ్చ తెలుగు కథల రచయిత ఆదూరి వెంకట సీతారామమూర్తి. మధ్య తరగతి జీవితంలోని అన్ని రసాలనూ తన కథల్లో ఆవిష్కరించి అద్దంలో చూపించినట్లు పాఠకుల ముందు ప్రతిబింబిస్తారు. కథా సాహిత్య ప్రపంచంలోకి ఒక ఆరాధనా భావంతో అడుగుపెట్టిన కొద్దిమంది రచయితల్లో అతి నిరాడంబర యోగి. సాహిత్యమూ జాతి సంస్కృతి అవిభాజ్యాలనే ఒక వెన్నెలదారిలో పయనిస్తున్న బాటసారి ఆదూరి. ఆ కథా శిల్పితో ఈ వారం ఇంటర్వ్యూ...

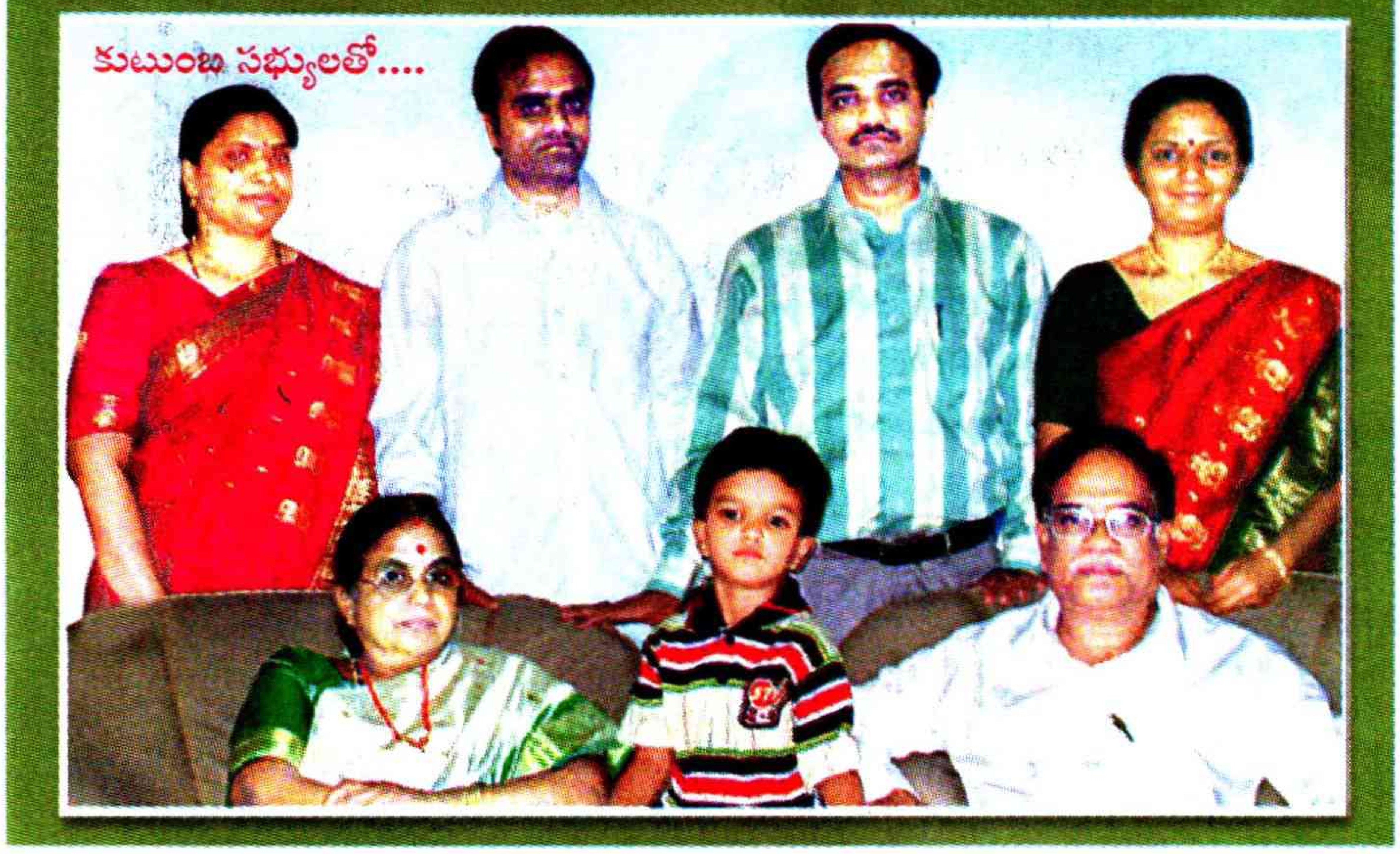

కుటుంబ సభ్యులతో....

బాల్యం ఆటపాటలతో...

ఖద్దరుకు ప్రసిద్ధిచెందిన శ్రీకాకుళం జిల్లాలోని పొందూరులో 1947వ సంవత్సరం ఏప్రిల్ నెల 22న పుట్టాను. సత్యవతి, పేర్రాజుగార్లు మా అమ్మానాన్నలు. రైల్వేలో పనిచేసిన నాన్నగారికి తరచూ బదిలీలు ఉండేవి. సరైన స్కూల్ లేకపోవడం వల్ల అయిదో తరగతి వరకూ ఇంటి వద్దే చదువుకున్నాను. మొదట్లో ఏడాదిపాటు ఓ పంతులుగారు వారంలో మూడు రోజులు ఇంటికి వచ్చి చదువు చెప్పేవారు. ఆ తర్వాత మూడు సంవత్సరాలు వంశధార నది ఒడ్డున బాల్యం గడిచింది. తెలుగు స్కూలు లేక అక్కడా చదువు ఇంటివద్దే-నాన్నగారే గురువు. ఉదయం తప్పని సరిగా లెక్కలు; రాత్రి పూట మిగిలిన పాఠాలు. అప్పటి పాఠ్య భాగ క్రమానుసారం తరగతి పుస్తకాలు తెప్పించి చదివించేవారు. అయితే రోజులో చదువు కొద్ది గంటలే! మిగతా రోజంతా వంశధార నది ఒడ్డున, రైళ్లు రానివేళల్లో ప్లాట్‌ఫారాల మీదా, నూరు వరహాల చెట్ల కిందా ఆటలూ, పాటలూ, గాలి పటాలు తయారుచేసుకుని ఎగరేసుకోడాలూ. ఎనిమిదేళ్ల వయసులో విజయనగరం మున్సిపల్ హైస్కూల్‌లో ఫస్ట్‌ఫారంలో చేరేను. తర్వాత ఫోర్త్‌ఫారం నుండి డిగ్రీ వరకూ విశాఖపట్నం ఎ.వి.ఎన్.కాలేజీ హైస్కూల్ లోనూ, కాలేజీలోనూ చదువు కొనసాగింది. డిగ్రీ మొదటి సంవత్సరంలో వుండగా నాన్నగారు హఠాత్తుగా పోవడంతో చదువు డిగ్రీతోనే ఆపేసి ఉద్యోగంలో చేరాల్సిన పరిస్థితి ఏర్పడింది.

నాన్నగారి ద్వారా సాహితీ పరిచయం

నాన్నగారు సాహిత్యాభిమాని. బదిలీల మీద ఏ వూరు వెళ్లినా అక్కడికి తెలుగు పుస్తకాలు వారపత్రికలూ చందా కట్టి మరీ తెప్పించే వారు. ఆంధ్రప్రభ వారపత్రిక నాలుగు అణాల వెల వుండగా నాకు తెలుసు. తెలుగు నవలలు, కథల పుస్తకాలతో పాటు నాళం కృష్ణారావు, గుఱ్ఱం జాషువా, జంధ్యాల పాపయ్యశాస్త్రి వంటి సాహితీ స్రష్టల రచనలూ, రామాయణ, భారత, భాగవతాది గ్రంథాలూ, జైమినీ భారతం వంటి పుస్తకాలు ఎన్నో ఆయనకు నచ్చిన వాటిలో ఒక చిన్న గ్రంథాలయం మా ఇంట్లో ఉండేది. సుమతి, వేమన శతకాలతోపాటు ఉదయశ్రీ, కరుణశ్రీల లోని పద్యాలు నా చేత చదివించేవారాయన. ఆయన ద్వారా సంక్రమించిన ఆ సాహితీ సుగంధమే నేనీనాడు ఇలా రచనలు చేయడానికి దోహదపడింది. సాహిత్యంలో నాకు గురువులెవరూ లేరు. నేను కథా రచన ప్రారంభించిన తరువాత మధురాంతకం రాజారాం సంకలనం చేసిన 'తొలినాటి తెలుగు కథ నుండి-ఒక దశాబ్ది తెలుగుకథలు; వాకాటి పాండు రంగారావు సంకలనం చేసిన 'కథా భారతి'... ఇలా ఎన్నో కథల సంపుటాల్లోని వివిధ రచనలు చదివాను. నచ్చిన కథల్లో కథకులు ఏం చెప్పారో? ఎలా చెప్పారో అధ్యయనం చేశాను. ఆ అధ్యయనం నన్ను ఎంతో మార్చింది. కథ రాసిన ప్రతిసారీ దాని స్వరూప స్వభావాలు మార్చుకుంటూ శిల్పరీత్యా ఎదిగేలా చేసింది.

తొలి కథ కృష్ణా పత్రికలో

'ఎర్రమందారం' కథ తొలిసారిగా 1967లో కథాంజలిలో అచ్చయినా, రాసిన మొదటి కథ 'బ్రతుకు' మాత్రం 1970 ప్రాంతంలో 'కృష్ణా పత్రిక'లో వచ్చింది. తరువాత రోజుల్లో ప్రగతి, ఉజ్జీవన వంటి ఇతర పత్రికల్లో ప్రచురించబడిన నా కథలు అతిశ్రద్ధ, అశ్రద్ధ వల్ల ఒక్క కాపీ కూడా నా దగ్గర లేకుండా పోయాయి. ఇంతవరకు 180 కథలు వివిధ పత్రికల్లో చోటు చేసుకున్నాయి. పదిహేను కథలకు బహుమతు లొచ్చాయి. మూడు నాటికలు, 25కు పైగా రేడియో నాటికలు, ఎన్నో కవితలు వెలుగు చూశాయి. 82 కథలు సంపుటాల రూపంలో వచ్చాయి.

సతీమణి విదుషీమణి

సత్యవతీదేవితో నా వివాహం 1969లో జరిగింది. ఆమె సాహిత్య పిపాసి, కవయిత్రి. ప్రాచీన సాహిత్యాన్ని చదివి అప్పటికే లలితగీతాలూ, వచన కవితలూ రాస్తూండేది. పుస్తకాల ద్వారా ఏర్పడ్డ పరిచయమే పెళ్లికి దారి తీసింది. అలా నా జీవితంలోకి ప్రవేశించి విలక్షణమైన సంస్కార వంతమైన వ్యక్తిత్వంతో ఒక కాంతిరేఖగా భాసిల్లింది. కవయిత్రిగా ఎన్నో అవార్డులతో పాటు తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం నుండి 'ఉత్తమ రచయిత్రి' అవార్డును అందుకున్న సాహితీవేత్త, 2008 సంవత్సరంలో తను ఆరాధించే ప్రకృతిలోకే తరలిపోయింది. మాకు ఇద్దరబ్బాయిలు. రాజ్‌కుమార్, భార్గవరాం, ఉద్యోగాల్లో స్థిరపడ్డారు. కోడళ్లు పల్లవి, శైలజ మనవలు హరివంశరాజ్ కౌశిక్, కౌస్తుభ శోభిత్.

మా ఇంట్లోనే సాహితీ సమావేశాలు

1979లో మా ఇంటి గృహప్రవేశ సందర్భంగా ఇంట్లో ఏర్పాటుచేసిన ప్రత్యేక సాహితీ సమావేశంలో వాకాటి పాండు రంగారావు ప్రముఖంగా భగవద్గీత గురించి మాట్లాడేరు. ఆ తరువాత క్రమంగా మా ఇల్లు సాహితీ సమావేశాలకు నిలయమైంది. బలివాడ కాంతారావు, ఆవంత్స సోమసుందర్, అవసరాల రామకృష్ణారావు, యండమూరి వీరేంద్రనాథ్, ముద్దంశెట్టి హనుమంతరావు, పులికంటి కృష్ణారెడ్డి, మధురాంతకం రాజారాం వంటి ఎందరో కథకులతో, కవుల రాకతో మా గృహం సాహితీ పరిమళాలు వెదజల్లేది. ఈ సభల నిర్వహణలో ఆహుతులకు ఆతిధ్య మివ్వడంలో నా శ్రీమతి సత్యవతీదేవి పాత్ర మరచిపోలేనిది.

తిరిగొచ్చిన రచనతో మరింత మంచిపేరు

తిరిగొచ్చిన నా రచనలు కూడా విచిత్రంగా నాకు మంచి పేరునే సంపాదించి పెట్టాయి. 1981లో 'యువ' మాసపత్రికలో చక్రపాణి అవార్డును గెల్చుకున్న నా 'శిల్పి' కథను మొదట ఒక మాసపత్రిక తిప్పి పంపేసింది. మళ్లీ అదే కథ సరిగ్గా 20 ఏళ్ల తర్వాత మరో రూపంలో నా ముందుకొచ్చి నన్నాశ్చర్యపరిచింది. 'మహారాష్ట్ర స్టేట్ బోర్డ్ ఆఫ్ సెకండరీ ఎడ్యుకేషన్' వారు వారి పదవ తరగతి విద్యార్థుల పాఠ్య గ్రంథమైన 'కుమార భారతి'లో నా కథను పాఠ్యాంశంగా నిర్ణయించి అనుమతి కోసం నాకు ఉత్తరం రాయడం; 2001 సంవత్సరం నుండి ఆరేళ్లకు రాయల్టీ పంపడం నాకెంతో ఆనందాన్నిచ్చింది. కాంప్లిమెంటరీ కాపీ 'కుమారభారతి' చూసినప్పుడు ఆ పాఠ్యగ్రంథంలో ఎర్రా ప్రగడ, బమ్మెర పోతన, అల్లసాని పెద్దన్న, దివా

శ్రీమతి ఆదూరి సత్యవతీదేవితో...

కర్ల వెంకటావధాని, కందుకూరి వీరేశలింగం పంతులు వంటి ప్రసిద్ధుల రచనల సరసన నా కథకు కూడా స్థానం దక్కడం నాకెంతో తృప్తినిచ్చిన విషయం.

రావి శాస్త్రిగారి మలిమెరుపు

1986లో నేను 'వెన్నెల్లో పావురాళ్లు' కథా సంపుటి తీసుకు రావాలను కున్నాను. అప్పటివరకు నేను రాసిన 50 కథలను 16 మంది సుప్రసిద్ధ కథకుల కిచ్చి వారికి నచ్చిన ఒక్కొక్కకథను వారి అభిప్రాయాలతో ప్రచురించాలనుకున్నాను. ఆ కథకుల జాబితాలో రావి శాస్త్రి గారు కూడా ఉన్నారు. 1980లో భారతిలో అచ్చయిన 'ఈ చీకటి విడిపోలేదు' కథను రావిశాస్త్రి గారికిచ్చాను. అయితే అందరి దగ్గర నుండి అభిప్రాయాలు వచ్చినా 'రాచకొండ' వారి నుండి మాత్రం రాలేదు. పుస్తకం ప్రెస్‌లో ప్రింటవుతోంది. నా ఆఫీసయ్యాక వారింటికి వెళ్తే కోర్టు నుంచి రాలేదనే వారు. కోర్టుకెళ్తే 'ఇప్పుడే వెళ్లిపోయారు' అనేవారు. కలుసుకున్న నాలుగైదుసార్లూ 'ఇంకా రాయలేదు, రాసిచ్చేస్తాను' అనే వారు. ఇక ఇలా కాదని ఓ ఆదివారం ఉదయాన్నే వారింటికెళ్లేను. చిరునవ్వుతో పలకరించి 'ఈ మారు తప్పకుండా రాసిచ్చేస్తాను. బుధవారం సాయంకాలం 5 గంటలు దాటేక కోర్టు లైబ్రరికి రండి' అన్నారు. అలాగే వెళ్లాను. నా అదృష్టం బాగుంది. ఆయన స్వదస్తూరీతో రాసిన అభిప్రాయం సంతకం చేసి మరీ యిచ్చేరు. నా ఆనందం అంబరమంటింది. మరో రెండు నెలల తర్వాత పుస్తకం వచ్చింది. మొట్ట మొదట పుస్తకం పట్టుకుని రావిశాస్త్రి గారింటికి వెళ్లేను. నన్ను చూసి పలకరించి 'రండి. నేను మీకింకా రాసివ్వలేదు కదూ!' అన్నారు అమాయకమైన చిరునవ్వుతో. నేను పుస్తకం ఆయన చేతికందించాను. పేజీలు తిప్పి 'అయితే నేను మీకు రాసి యిచ్చేశానన్న మాట' అంటూ బిగ్గరగా నవ్వేరు.

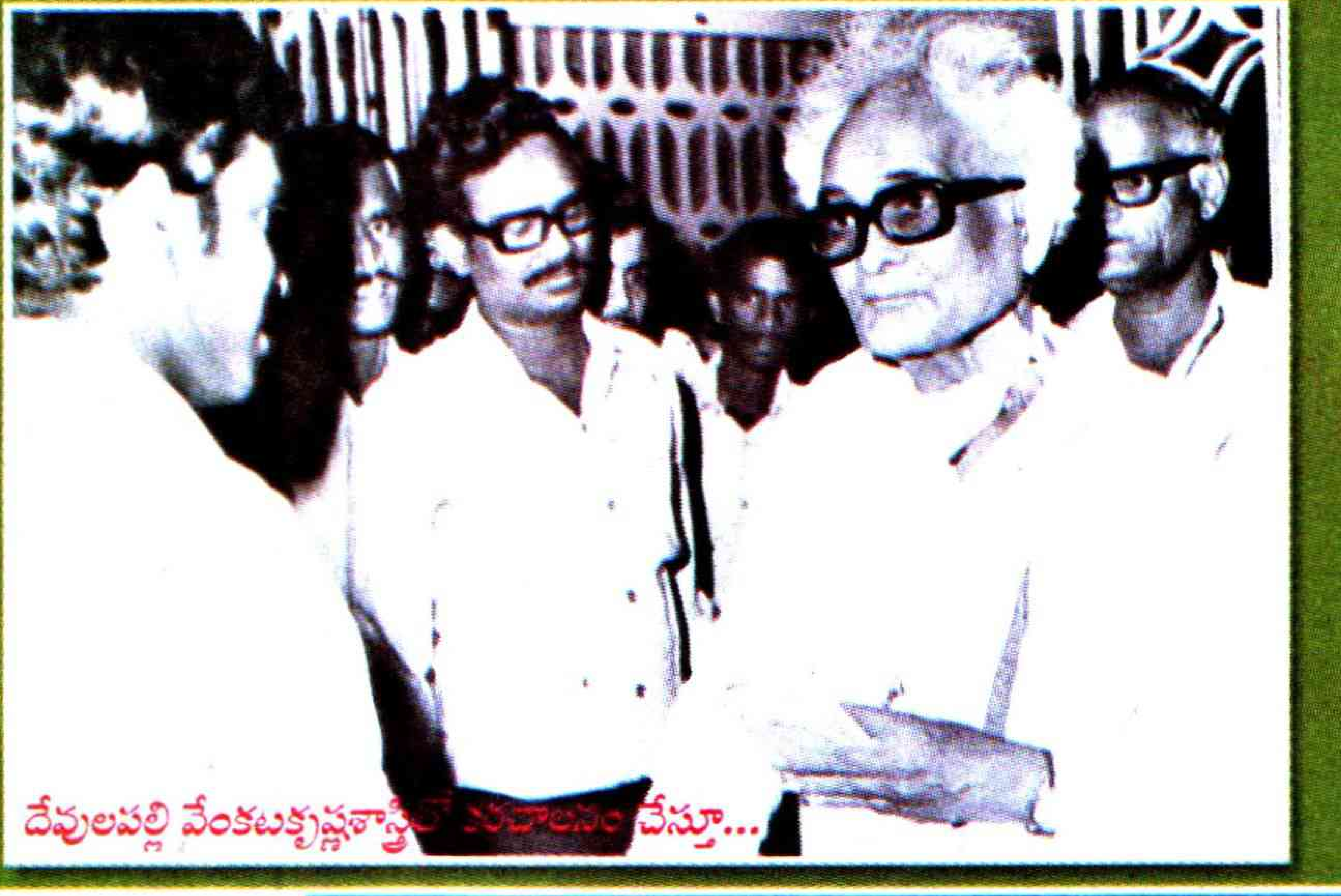
దేవులపల్లి వేంకటకృష్ణశాస్త్రిని సన్మానం చేస్తూ...

మధుర జ్ఞాపకాలు

1970లో శ్రీశ్రీ షష్ఠి పూర్తి ఉత్సవాలు విశాఖపట్నంలోని జరిగినప్పుడు టర్నర్ సత్రం నుండి మున్సిపల్ స్టేడియం వరకూ శ్రీశ్రీ గారి వెంట మిగిలిన కవులతో కలిసి నడిచి వెళ్లి సమావేశంలో పాల్గొనడం, గురజాడ జయంతి నాడు రావి శాస్త్రితో కలిసి ఎల్లమ్మ తోట నుండి పాద యాత్ర చేసి ఆర్టీసీ బస్టాండు జంక్షన్‌లో కొత్తగా ఆవిష్కరించిన గురజాడ అప్పారావు విగ్రహానికి పూలమాలలు వేయడం, మా ఇంటికి అతిథులుగా వచ్చిన మధురాంతకం రాజారాం గారినీ, మునిపల్లె రాజు గారినీ ఆకాశవాణిలో నేను ఇంటర్వ్యూ చేయడం మరచిపోలేని మధుర జ్ఞాపకాలు. అలాగే తనకు నచ్చిన కొద్దిమంది కథకులలో ఒకడిగా చాసో గారు నన్ను గూర్చి 'జ్యోతి' మాసపత్రిక ఇంటర్వ్యూలో చెప్పడం కూడా తీపి గుర్తే.

రచయితలు అన్ని సమస్యలపైనా కథలు రాయాలి

సమాజం ఒక మూడంతస్తుల మేడ అనుకుంటే ఒక్కొక్క అంతస్తులోనూ ఒకొక్కరకమైన జీవన విధానం వుంటుంది. జీవన సమస్యలు విభిన్నంగా వుంటాయి. రచయిత అన్నిరకాల జీవన విధానాలపైనా, సమస్యలపైనా రచనలు చెయ్యాలనీ చేతనైతే అన్ని ప్రక్రియలూ స్పృశించి పాఠకులకు దగ్గరవ్వాలని అనుకుంటాను.

రావిశాస్త్రి, భరాగోలతో...

నాకు నచ్చినవి

కవి	:	దేవులపల్లి వేంకట కృష్ణశాస్త్రి
కథకుడు	:	చలం
నవలలు	:	అల్పజీవి, చివరకు మిగిలేది
కథలు	:	చాలా వున్నాయి
సినిమాలు	:	సీతా కల్యాణం (బాపు) సాగరసంగమం (కె.విశ్వనాథ్)
గాయని	:	చిత్ర సౌమ్య (కర్ణాటక సంగీతం)
గాయకుడు	:	మంగళంపల్లి బాలమురళీకృష్ణ జేసుదాస్
నటుడు	:	చార్లీచాప్లిన్
నటి	:	సావిత్రి
వ్యక్తి	:	నిష్కల్మషంగా స్నేహపూర్వకంగా మాట్లాడే అందరూ
పాట	:	ఒక పాటకు మేఘమైతిని (లలిత గీతం)

మానవ జీవితాల్లోని సంక్లిష్టత, పేదరికం, దుఃఖం, అశాంతి, ఒంటరితనం వీటితో పాటు మానసికానందాన్నిచ్చి, వికాసాన్ని కలుగచేసే కథలు కూడా రాయాలని అభిప్రాయ పడతాను. నేను అన్ని రకాల కథలూ రాసాను. ప్రేమ కథలూ, దోపిడీ కథలూ, ఆకలి కథలు, జాలి కథలు, జాలీ కథలు, సమస్యాత్మక కథలు, సంసార కథలు-ఇలా మనసు స్పందించినప్పుడల్లా రాసేను. నా చుట్టూ ఉన్న వాతావరణం లోంచి తీసుకున్న విషయాలతోనే ఎక్కువ కథలు రాసాను. మానవత్వం యితివృత్తంగా గల కథలతో పాటు మనిషికీ మనిషికీ మధ్య అంతరించి పోతున్న ప్రేమాభిమానాలు, స్నేహాలు-వీటిని మళ్లీ జీవితాల్లో ప్రోది చేసుకునే అవసర ముందన్న విషయాలలోనూ కొన్ని కథలు రాసేను. బాల కార్మిక సమస్యలపై రాసిన నా కథలకు పెద్ద బహుమతులే వచ్చాయి.

తెలుగు కథ ఇతర భాషల్లోకి వెళ్లాల్సినంతగా వెళ్లటం లేదు

మన తెలుగుకథ ఇతర భాషల్లోకి వెళ్లాల్సినంతగా వెళ్లటం లేదేమోనని నాకు అన్పిస్తూంటుంది. ఏ ఇతర ప్రాంతీయ భాషల్లో వచ్చిన కథలకు తీసిపోని గొప్ప, మంచి కథలు మనకు చాలానే వున్నాయి. తెలుగులో వచ్చిన, వస్తూన్న మంచి కథలు, గొప్ప కథలు-ఆయా రచయితలు ఏ తరానికి చెందిన వారైనా, యితర భాషల్లోకి అనువదింపబడాలన్నదే నా ఆకాంక్ష. అప్పుడే మన ఆలోచనలు జాతీయ అంతర్జాతీయ పాఠకులకు అందుతాయి. ఆ మంచి రోజు కోసం ఎదురుచూద్దాం.

-మేడా మస్తాన్‌రెడ్డి
94413 44365

నాకు నచ్చిన నా కథ

అన్నమ్మ

- ఆదూరి వెంకట సీతారామమూర్తి

"అటువంటి మనిషిని మరి చూడబోం" అంది కస్తూరి.

ఆ ఒక్క ముక్కే చాలు అన్నమ్మ మంచి తనాన్ని గురించి చెప్పడానికి అన్నట్టుగా.

స్నానం చేసొచ్చి వాకిట్లో యీజీఛైర్‌లో కూర్చుని పత్రికను విప్పబోతూ ఆమె చెప్పిన వార్తకు అచేతనంగా వుండిపోయాను.

డాబా మెట్ల మీద కూర్చుని మావిడి చెట్టు వైపు చూస్తోంది కస్తూరి. ఆప్తులైన వారు దూరమైతే కలిగే బాధేదో ఆమెలో కనిపించింది.

పదిరోజుల క్రితం వరకూ యిక్కడే వుందిట అన్నమ్మ. పండక్కి కూతుర్నీ, కొడుకునీ చూడ్డానికి వాళ్ల వూరు వెళ్లిందట. అక్కడ జ్వరమొచ్చి రెండు రోజులు మంచం మీద కదల్లేని పరిస్థితిలో వుండిపోయిందట. మూడో నాడు తనను పట్నం తీసుకుపొమ్మని గోల పెట్టింది. మరో రెండు రోజులకే కన్ను మూసిందట.

ఎప్పుడూ మంచాన పడని మనిషి. నిరంతర యంత్రంలా తిరుగుతూ పనులు చేసే మనిషి.

ఇంత జనాభా వున్న యీ పట్నంలోని యీ కాలనీలో ఎవర్ని కదలేసినా అన్నమ్మ సంగతి చెబుతారు. అందరూ మంచిగానే చెబుతారు.

జ్ఞాపకాల పుటలు మనసులో ఒకటీ ఒకటీ కదుల్తున్నాయి.

పదిహేనేళ్ళ క్రితం ఇక్కడి జాగాలో యిల్లు కట్టే ప్రయత్నంలో స్థలంలో వున్న పిచ్చి మొక్కల్నీ రాయీ రప్పల్నీ సరిచేయించి మార్కింగు చేయించే పని మీద వచ్చిన తొలిరోజునే వచ్చింది.

"ఏటి బాబూ, ఇల్లు కడుతున్నారా?" అంటూను.

ముదరాకు పచ్చ ముతకచీర, అడ్డ కొప్పు, నుదుటి మీద అర్ధ రూపా యంత బొట్టూ. మాటలో మనిషిపట్ల మన్ననా ప్రత్యేకంగా కనిపించింది.

''అవును'' అంటూ నా పనిలో నేను లీనమయ్యేను. వెళ్ళిపోకుండా కాసేపు అక్కడే నిలబడి పనికుర్రాళ్ళకి మొక్కల్నీ, కంపల్నీ వెనుక స్థలంలో కుప్పపెట్టమనీ, రాళ్ళన్నీ ఒక దగ్గరవేస్తే పనికొస్తాయనీ చెప్పింది. కొలతలు తీసేటప్పుడు మనిషి తక్కువైతే తనే తాడు పట్టు కుంది. ఓ అరగంట అక్కడ గడిపి వెళ్ళిపోయింది.

శంకుస్థాపన రోజున మళ్ళీ ఎదురై, ''ఏం బాబు బాగున్నావా'' అనడిగింది. అక్కడ కావల్సినవి క్షణంలో అమర్చిపెట్టింది. రెండు బిందెలతో నీళ్ళూ, రెండు బల్లలూ అక్కడ పెట్టింది. ''నీకేటి కావల్సినా అడుగు – ఆ ఎదురింట్లో ఇంజనీరు బాబు గారింట్లో నేనుంటాను. 'అన్నమ్మా' అని కేకేసినా చాలు'' అంది. ఆనాటి కార్యక్రమం అయ్యేక తోచిందేదో చేతిలో పెట్టబోతే, 'డబ్బులా? నాకెందుకు బాబూ, ఏటి జేసినానని? ఇద్దువులే తర్వాత'' అందిగాని తీసుకోలేదు. అప్పుడే ఆశ్చర్య మనిపించింది అలాంటి మనుషులింకా వున్నారా అని!

పునాదులయ్యేయి. గోడలు లేచేయి. స్లాబు కూడా తొందరగానే వేయడం జరిగింది. వాచ్‌మన్ కాక స్లాబు తడపడానికీ, దగ్గర్లో వున్న బావి నుంచి నీళ్లు తోడి తీసుకురావడానికి మనిషిని కూడా పెట్టేం. ఉదయం డ్యూటీకి వెళ్ళేముందు, సాయంకాలం డ్యూటీ నుండి వచ్చేటప్పుడూ వెళ్ళి చూడడం అలవాటైంది. స్లాబు వేసిన అయిదోరోజు సాయంకాలం నే వెళ్ళేసరికి వాచ్‌మన్ లేడు. నీళ్ళు పోసే మనిషి బావి దగ్గరున్నాడు. ఇంతలో అన్నమ్మ వచ్చింది. ''ఏం బాబూ బాగున్నావా'' అంటూ. ఎప్పుడూ అదే కుశల ప్రశ్న జవాబుగా తలూపేను.

''అమ్మగోర్ని కూడా తీసుకురాలేక పోయావా'' అంది.

''పిల్లలు, స్కూళ్ళు కదా, ఆవిడ రావడం కష్టంలే'' అన్నాను.

''బాబూ నే చెప్పేననుకోపోతే ఓ మాట చెప్పనా'' అంది.

ఏంవిటన్నట్లు చూశాను.

''స్లాబుకి పూరాగా నీళ్ళుండాల బాబూ. ఈ ఇరవై రోజులెట్టిందే దానికి బలం. ఆ తర్వాత ఎంతెట్టినా ఒకటే. ఒక చుక్క కూడా పీల్చుకోదు. అంచేత...'' అంటూ ఆగింది.

అన్నమ్మ చెప్పేదేమిటో అర్థమైంది.

''బాగానే తడుపుతున్నారుగా?'' అన్నాను. ప్రత్యేకంగా ఆ పనికి ఓ మనిషిని పెట్టానన్న ఉద్దేశంతో.

''ఏటి తడపడం బాబూ. ఆ సిలకన్నగాడొట్టి దొంగ. నీకాడ నీ మాట... నా కాడ నా మాట. బతకనేర్చినోడు. నువ్వొత్తావని ఆ టయాంకి నీళ్ళట్టుకొచ్చి పోస్తాడు. అంతే! ఆనక మరుండడు. వాచిమన్‌ని కూడా మాటల్లో బుట్టలో ఎట్టీగల్డు. రెండు కావిళ్ళు యిటేసి, నాలుక్కావిళ్ళు అటు అమ్ముకుంటే డబ్బులొస్తాయి. నీకేటి తెల్దని చెప్పినాను. మద్దెనాల ఓపాలి అమ్మగోరైనా వత్తాంటే బాగుంటాది'' అంది.

అన్నమ్మ వెళ్ళాక చిలకన్నని పిల్చి అడిగేను. స్లాబుకి నీళ్ళు సరిపోతున్నాయా అని.

''అసలు స్లాబు నారనీటం లేదు బాబూ చూస్తున్నారుగా. నీళ్ళెలా కారుతున్నాయో'' అన్నాడు.

ఆ మర్నాడు మధ్యాహ్నం ఆఫీసుకు సెలవుపెట్టి రెండు గంటల ప్రాంతం లో వచ్చేను. వాచ్‌మన్ వాళ్ళ బంధువులెవరికో ఒంట్లో బాగోలేదని చూడ్డానికి వూళ్ళోకెళ్ళేడట. వాడి పెళ్ళాం చెప్పింది. స్లాబు చూస్తే బాగా పొడారిపోయి ఉంది. చిలకన్న వచ్చిన జాడలేదు. అక్కడే కూర్చున్నాను. నాలుగు గంటల ప్రాంతంలో కావిడి నీళ్ళతో వచ్చి నన్ను చూసి గతుక్కుమన్నాడు చిలకన్న. ఆ వెంటనే నిలదొక్కుకుని, ''ఎంత సేపైంది బాబూ మీరొచ్చి'' అడిగాడు.

''ఇప్పుడేలే'' అన్నాను.

''రేసనుసాపోడు బాబూ. సరుగులియ్యకుండా తిప్పుతున్నాడు. డిపో ఎప్పుడు తెరుస్తాడో ఎప్పుడు మూస్తాడో తెల్దు. ఉదయమెల్తే సాయం కాలమూ, సాయంకాలమెల్తే మరుసటి రోజు రమ్మంటాడు. మా ఆడదాని బాధ పళ్ళేక ఎళ్ళేను. స్లాబు బాగా నీరు పీల్చుకుంటుంది బాబూ. ఈ కాసింత సేపట్లోనే ఎలాగారిపోయిందో చూడండి'' అంటూ పైకెక్కి నీళ్ళు పొయ్యడం మొదలు పెట్టేడు. మనుషుల్ని నమ్మి ఇల్లు కట్టుకోడమంత బుద్ధి తక్కువ పని మరోటి లేదనిపించింది.

ఏమైనా అంటే తగువు. మాట పడరు. నిజాయితీ ఉండదు. తప్పు ఒప్పుకోరు. అక్కర్లేకపోతే మానిపించేసుకోండి అంటారు. అలా అని మరొకరిచేత చేయించుకోనివ్వరు. సాయంకాలం వచ్చేస్తూంటే దారిలో కనిపించింది అన్నమ్మ. ''ఏం బాబూ'' అంటూ. అదే పలకరింపు.

''అన్నమ్మా. నువ్వు నాకు సాయం చేసి పెట్టకూడదు?'' అన్నాను.

''ఏటి బాబూ'' అంది అర్థం కాని దాన్లా.

''మా స్లాబుకు వాటరింగు నువ్వు చేసి పెట్టకూడదూ. నెల జీతం యిస్తాను'' అన్నాను. అన్నమ్మ చిన్న నవ్వు నవ్వింది. 'అదా' అన్నట్లు.

''చిలకన్న కావిళ్ళతో నీళ్ళు తెచ్చి డ్రమ్ములు, కుండీలు నింపుతాడు. నువ్వు బకెట్‌తో తోడి తడిపితే చాలు. నీ మీద నాకు నమ్మకం. అందుకనీ'' అన్నాను.

''అవునుగానీ నాకెలా కుదుర్తాది బాబూ పన్లోకెళ్లొద్దా''

నాకు నచ్చిన నా కథ 'అన్నమ్మ'

'ఎక్కడో ఏ కథల్లోనో అటువంటి వారుంటారు తప్ప నిజ జీవితంలో మనకెక్కడా కనపడరు' అనేమాట వింటూంటాం. కానీ ఈ కథలోని 'అన్నమ్మ' పాత్ర నిజ జీవితంలో వుంది. కథలోకి వచ్చింది. చిన్ననాటే పెళ్లయి భర్త దేశాంతరం వెళ్లిపోతే బతుకుకోసం పిల్లల్ని పల్లెలోనే వదిలి పట్నం వచ్చి నలుగురింటా పనులు చేసుకుంటూ తన నిస్వార్థ సంస్కారంతో అందరి మెప్పు పొంది 'అటువంటి మనిషిని మరి చూడం' అనిపించుకున్న ఓ గ్రామీణ పేదరాలి కథ యిది. 'భూమి అట్టడుగు పొరల కింద పారే జలలాంటి మంచితనమేదో, ఉపకార స్వభావమేదో మనిషి అంతరంగంలోనూ ఉండాలి. అది లేనప్పుడు మోడు వారిన చెట్టుకీ ఎండిన బీడు భూమికీ, మనిషి బతుక్కీ తేడా వుండదు' అని కథా పరంగా చెప్పిన కథ. నాకు నచ్చిన నా కథల్లో ఒకటైన ఈ 'అన్నమ్మ' సెప్టెంబర్ 99 'రచన' మాస పత్రికలో ప్రచురింపబడింది.

–ఆదూరి వెంకట సీతారామమూర్తి

సెల్: 94419 40653

అంది.

''ఆ జీతమేదో నేనే యిస్తానుగా'' అన్నాను.

ఫక్కున నవ్వింది అన్నమ్మ.

''అదిగో ఆ కొండోర అవుపిస్తంది గదేటి మేడ అదే మా కంట్రాక్టర్ బాబుది. ఆ బాబు కాడ ఇయ్యాలా? నిన్నా? నాలుగేళ్ళయ్ చేస్తన్నాను. ముప్పయ్ రోజులూ పనున్నా లేకపోయినా మస్తరేసి జీతమిస్తాడు. రోజు వారీ కూలీకెల్తే ఎక్కువ ముడతాదనుకో. కాని ముప్పయ్ రోజులూ పనుండొద్దూ? సాయంకాలం ఒచ్చిందగ్గర్నించీ అదిగో ఆ ఇంజినీరు బాబు గారింటే సరిపోద్ది. ఆల్లింట్లో పనంతా నేనే చేత్తాను మరి. ఆళ్ళ పాపకి నేనంటే మా చెడ్డ యిది. నన్నిడిచి ఉండదు. ఆ రెండు రోజులూ నాను పన్లోకెళ్ళలేదు కాబట్టి ఆ సిలకన్నగోడి నాటకాలు నా కంటబడ్డాయి గానీ...'' అంటూ మరోమాటకి ఆస్కారమివ్వకుండా చెప్పింది.

మా ఇంటి గృహప్రవేశం నాడూ అన్నమ్మ మాకు చాలా సాయం చేసింది. పది రోజుల ముందే అన్నమ్మతో చెప్పేను – ''నువ్వా రెండు రోజులూ మా ఇంటిదగ్గర కాస్త కనిపెట్టుకు వుండాలి సుమా?'' అని.

''రెండు రోజులు కాదుగానీ ఆ రోజుంటాను. నా పనేటైనా వుంటే సెబితే రాత్రిళ్ళు చేత్తాను'' అంది.

చెప్పినట్టే ఆ రోజంతా మా యింటి దగ్గరే ఉండిపోయింది. వంట బ్రాహ్మడికి కర్రలందించీ, ఇల్లూ వాకిలీ శుభ్రం చేసి, అంట్ల గిన్నెలు తోమించీ, తోమిన సామాను లోపల పెట్టించీ, వచ్చిన అతిథుల కోసం కుర్చీలందించీ – ఇలా ఒక పని కాదు అన్ని పన్లూ తన స్వంత పనుల్లాగే నమ్మకంగా శ్రద్ధగా చేసింది. ''చేసిందానికి ఏమివ్వమంటావ్'' అని అడగటానికి నోర్రాలేదు. పనికి విలువ కట్టగలమేమోగాని మనిషిలోని నిజాయితీకి, నమ్మకానికీ విలువ కట్టడం కష్టం. మాకు తోచింది యివ్వబోతే–

''డబ్బా. ఉంచుకోబాబూ. తర్వాతెప్పుడన్నా తీసుకుంటాను'' అంటూ నవ్వేసి వెళ్ళిపోయింది.

ఆ తర్వాత మేమేం యిచ్చామో... తనేం తీసుకుందో... అంత పెద్ద మనసు అన్నమ్మది! డబ్బు కోసమే మనుషులు జీవిస్తున్న ఈ రోజుల్లో ఏమైనా కలిసొస్తుందంటేనే ఎదుటి వారితో మాట్లాడే రోజుల్లో అన్నమ్మ లాంటి వారు అరుదనే చెప్పాలి.

***

కొత్తింటికి మారిన కొన్ని నెలల దాకా సరైన పనిమనిషి దొరక్క కస్తూరి చాలా యిబ్బంది పడింది. వూడవడం రానివాళ్ళూ, అడ్డపొగ పెట్టుకునే వాళ్ళూ, వచ్చే వారు పని కోసం. ఏం పని చేయాలో తెల్సుకోకుండానే, ''ఎంతిస్తావ్'' అనడిగే వారు. రోజువారీ కూలికి వెళ్ళినా అన్నమ్మ ఇంజనీరు గారింట్లో పనంతా కుదురుగా చక్కగాచేసేది. తెల్లారేసరికి కల్లాపి జల్లి ముగ్గు వేసేది. ఇత్తడి గిన్నెల్ని మెరిపించేసేది. పిండి మర కెళ్ళడం, రేషను తేవడం వంటి పనులు చేసేది. చివరికి కారు కడగటం కూడా చక్కగా కడిగేది.

''పని మనిషంటే అలా వుండాలి. అలా పని చేసే వాళ్ళకి ఎంతిచ్చినా, ఏం పెట్టినా బాధనిపించదు. మనకి దొరికిన వాళ్ళూ వున్నారు. అంట్ల గిన్నెలకి జిడ్డు లొదలవు. చీపుర్లను వీధి గుమ్మంలోనే పడేసిపోతారు'' అంటూ వాపోయేది కస్తూరి.

''పోనీ ఆ అన్నమ్మనే అడక్కపోయావా ఎవరినైనా సరైన మనిషిని కుదిర్చి పెట్టమని'' అన్నానో మారు. నా సలహా బాగానే పనిచేసింది. కస్తూరి అడిగితే, ''మరి సెప్పుకోవటమ్మా. ఎవులో సేస్తన్నారని వూరుకుండి పోనాను. సూస్తన్నానుగా ఏ గుంటకీ సీపురట్టుకోడం రాదు. మంచి మనిషిని తెత్తాలే. అందాక నువ్వేటి సేసుకుంటావ్. అసలే అర్భకం దానివి. ఎవులేనా ఒచ్చేవరకూ నేను సేసిపెడ్తాలే. ఎంత పని గనక?'' అని మాటిచ్చినట్టుగానే కొన్నాళ్ళు తనే ఏ యిబ్బంది పడో చేసింది.

ఓరోజు తన వెంట ఓ పదేళ్ల పిల్లని వెంట బెట్టుకొచ్చింది. మాసిన పరికిణా, జాకెట్టు వేసుకున్న ఆ పిల్ల ముఖంలో అమాయకత్వమే గాని గడుసుదనం లేదు.

''ఇదిగోనమ్మా ఇది చేస్తాది మీ యింట్లో పని'' అంటూ ఆ పిల్ల గురించి చెప్పింది. అదీ, అన్నమ్మా ఒక వూరి వాళ్ళేనట. ఆ పిల్ల తండ్రి తెగతాగి బస్సు కిందపడి చచ్చిపోయాడట. ఉన్న తల్లి కూడా అనారోగ్యంతో ఈ మధ్యే కన్ను మూసిందట.

''దీంచేతిలో పనుంది. ఏటి చెప్పినా చేస్తాది. పోనీ నాలుగిళ్ళలో పని జూపిస్తే బతుకుతాదని తెచ్చి నా పాకలోనే వుంచినాను. నాల్రోజులు పని చూడు. నచ్చితేనే చేయించుకో'' అంది అన్నమ్మ.

ఆ పిల్లేం చేస్తుందిలే అనుకున్నాం మొదట. కానీ అదే చేసింది మా యింటి పనంతా పదేళ్ళ పాటు. అది ఏ ఒక్కరోజు రావడం మానేసినా అన్నమ్మే వచ్చి చేసేది. అలా మధ్య మధ్యలో చేసిన పనికి డబ్బులు కూడా తీసుకునేది కాదు.

***

ఏ మూడు నెలలకో, ఆర్నెల్లకో ఒకమారు అన్నమ్మ వాళ్ళ వూరెళ్ళేది. వెళ్ళే ముందు ఆ కాలనీ అంతా చెప్పేది. ఎన్నో అప్పగింతలు పెట్టేది. కూతురికేదో పెట్టాలి గదా అనేది. కొడుక్కేదన్నా తీస్కెళ్ళాలి గదా అనేది – అసలేఅవి టోడు – అనేది. అన్నమ్మ సహాయాన్ని పొందినవాళ్లు, ''ఊరెల్తున్నావు గదా. ఇది వుంచు. ఖర్చుకి పనికొస్తుంది'' అని పదో పరకో యిస్తే కాదనకుండా ఆనందంగా తీసుకునేది. అంతేగాని ఇవ్వాల్సిన వాళ్ళని కూడా నోరిప్పి అడిగేది కాదు.

''వూరెళ్ళేక అక్కడెలగుంటదో.... ఎప్పుడొస్తానో'' అనేది.

''నువ్వు రాకపోతే మాకెలా'' అని ఎవరన్నా అంటే–

''నాకు మాత్రం ఎలాగేటి? నానిక్కడ సంపాదిస్తేనే గదేటి ఆళ్ళక్కడ సుకపడేది! ఆళ్ళకోసమే నా కష్టమంతానూ'' అనేది. తన కుటుంబాన్ని పోషించుకుని ఓ కొలిక్కి తేవాలనే పట్టుదల అన్నమ్మలో కనిపించేది.

''వాళ్లక్కడ, నువ్విక్కడీ ఒంటరిగా ఇక్కడ. ఎన్నాళ్ళిలా అన్నమ్మా'' అని అంటే – ముసిల్ది మడ్డిలోనే పోయింది. సెప్పుకోడానికి వున్నార్లే గానీ, ఎందుకూ? నా బతుకు నాను బతగ్గలను. కన్నందుకు ఆడపిల్లకి పెళ్ళి చేయాల. మరి పిల్లాడికో దారి చూపాల'' అని –

''అయినా నానేం ఒంటరిదాన్ని? అక్కడ మావోళ్లంతా వున్నారు. ఇక్కడ మీరు లేరా?'' అనేది!

అన్నమ్మకి భర్త వున్నాడో లేడో తెలీదు. ఆ ఇద్దరు బిడ్డలు కలిగేక సైన్యంలో చేరేడంటారు కొందరు. దేశాలు పట్టిపోయాడంటారు కొందరు.

''ఆడు నా సిన్నతనాన నా జీవితంలో కొచ్చేడు. ఇప్పుడు గేపకాల్లో కూడా లేడు'' అంటుంది అన్నమ్మ. ఆ విషయమై ఎవరైనా మరీ గుచ్చి గుచ్చి అడిగితే.

ఎప్పుడో చుట్టపుచూపుగా పట్నమొచ్చిన అన్నమ్మకు అనుకోకుండా ఓ కాంట్రాక్టరు దగ్గర పని కుదిరి వుండిపోయిందట. పల్లెటూళ్ళ కన్నా పట్నంలో పనిచేస్తేనే నాలుగు పైసలు వెనకేసుకోవచ్చన్న ఉద్దేశ్యంతో. అంతే! అదే స్థిరమైపోయింది.

స్వంత వూరు వెళ్ళినప్పుడల్లా ఓ వారం రోజులో పదిరోజుల్లో ఉండి, వచ్చేటప్పుడు కూతుర్నో, కొడుకునో, మరొకర్నో తనతో వెంట తీసు కొచ్చేది. ఇరవైరోజులో, నెల్లాళ్ళో వుంచుకొని పంపేది. తన కోసం ఎవరినీ ఏమీ అడగని అన్నమ్మ వాళ్ళవరేనా వుంటే, ''కూరేటైనా ఉందేటీ? నానైతే ఎలాగైనా తింటాను'' అని అడిగి తీసుకెళ్ళేది. వచ్చిన వాళ్ళని గొప్పచేసేది!

***

''మా బాబుగోరు యీ కాలనీలోనే మేడ కడతారండి'' అంది అన్నమ్మ ఓ రోజు నాతో. బాబుగారంటే తను పనిచేసే కంట్రాక్టరు గారన్నమాట.

''ఇక్కడా! స్థలమెక్కడిదీ?'' అన్నాను ఆశ్చర్యంగా. గడిచిన ఐదేళ్ళలో కాలనీలో ఖాళీగా వున్న చాలా స్థలాల్లో ఇళ్ళొచ్చేశాయి.

''స్థలముంది – ఆ బాబెప్పుడో కొన్నాడు. నాలుగంతస్తుల మేడ కడతారంట. మరి నలుగురు పిల్లలు కదా'' అని–

''అవును బాబూ నువ్వెయ్యవా మేడ?'' అడిగింది.

''నెల జీతగాళ్ళం. మేడలెలా వేస్తాం? దీనికి తీసుకున్న అప్పే వడ్డీతో సహా తీర్చుకునే సర్కి జీవితం సరి'' అన్నాను.

''అవున్లే నెల జీతాల మీద కష్టమే. అవతలీదిలోని పోస్టుమాస్టరు గారు కూడా అంతే. చిన్నయిల్లు కట్టుకున్నాడు. ఏటిబాబూ మరీ మూడు గదులేనా అని నానంటే 'నలుగురాడ పిల్లలకి చదువులూ, పెళ్లిళ్ళూ చూడొద్దా' అంటారు. మా మంచి కుటుంబం. మంచోరు. నానంటే పేణం. అయితే మా కాంట్రాక్టు బాబు గోరికంటే మాలచ్మి అలా వస్తానే వుంటాది. నాలాటోళ్ళని ఓ యాభై మందిని పోషి స్తున్నాడు జీతాలిచ్చి. బాబుగారికీ నేనంటే మా యిది. నా మాట మీద మా వూరో ళ్ళకి నలుగురికి పనులిచ్చేడు'' అంటూ గొప్పగా చెప్పింది.

***

ఇంజనీరుగారి ఒక్కగానొక్క అమ్మాయికీ పెళ్ళి కుదిరింది. రెండు లక్షలు కట్నం. అల్లుడు కూడా ఇంజనీరే. ఆ విషయం చెబుతూ, ''పెళ్ళికి నెల్రోజులు పూరాగా యిక్కడే ఉండిపొమ్మన్నారు. నాకెలా కుదుర్తాదీ? అవతల మా బాబు గోరి బిల్డింగ్ కాడ ఎవులుంటారు? వాట్రింగు నేనే సెయ్యాల మరి! అంచేత ఓ వారం పూరాగా ఉండిపోతానన్నాను'' అంది అన్నమ్మ.

అన్నమ్మ అన్ని విషయాలూ మాతో చెబుతుంది. మాకు చెప్పినట్టే అందరి తోనూ చెబుతుందేమో మరి. అయితే అక్కర్లేని విషయాలు మాట్లాడదు. ఒకరిపై చెడుగా చెప్పదు. చాడీలసలే చెప్పదు. ఉన్న మంచినే కాస్తంత ఎక్కువ జేసి చెబు తుంది. మనుషుల్ని తక్కువచేసి మాట్లాడడం ఆమెకు చేతగాదు. ఎవరి కష్టాల్ని వారితో పంచుకుంటుంది. తన కష్టసుఖాలు చెప్పుకుంటుంది.

ఆ పెళ్లికి ముందు వారం రోజులూ అన్నమ్మ చేసిన హడావుడే హడావుడి.

ఓరోజు పని కుర్రాడెవడో కారు కడుగుతున్నాడు. ఈలోగా అన్నమ్మ అక్కడి కొచ్చింది.

''ఏట్రా ఆ కారు కడగడం? అ అద్దాలమీద సేతులానించడమేటి? అదిగాని పగిలిపోనాదంటే నీ జీవితకాలం వూడిగం చేసినా తీర్చగలవేట్రా?'' అంటూ పైపును వాడి చేతిలోంచి లాక్కుని, ''ఇదిగో ఇలా కడగాల్రా. పెళ్లి కారు అద్దంలా మెరిసిపోవాల'' అంటూ కడిగి చూపెట్టింది.

అన్నమ్మ చేసిన ప్రతి పనిలోనూ శ్రద్ధ కనిపించేది. ఎవరికేపని చేసినా అది తన స్వంత పనిలా భావించి చేసేది.

***

''వచ్చే మాఘ మాసంలో నా కూతురి పెళ్ళి'' అంది అన్నమ్మ ఓ రోజు మా యింటికొచ్చి.

''అదేంటి? నువ్విక్కడే వున్నావు. సంబంధం ఎప్పుడు చూశావు? పెళ్ళెప్పుడు నిశ్చయించావు?'' అనడిగింది కస్తూరి.

''నానెక్కడుంటేనేటి? కుర్రాడు మా వూరోడు. మంచోడు. వ్యవసాయప్పన్లు చేస్తాడు. తల్లి ఉంది. ఉంటానికో కొంప ఉంది. ఎప్పట్నించో మా యమ్మిని చేసు కుంటానంటన్నాడు. 'అలాగేలేరా నాలుగు డబ్బులు సంపాయించు'' అనే దాన్ని. ఇప్పుడు పర్లేదులే. ముసిల్ది కూడా మంచిదే. మా యమ్మిని కడుపులో పెట్టుకు చూసుకుంటాది. అదక్కడ సుకపడతాదని సరేనన్నాను'' అంది.

పెళ్ళి రెండు నెలలుందనగా ఓ మారు వాళ్ళ వూరెళ్ళి పది రోజులుండి వచ్చింది.

''అప్పుడే పెళ్ళి పనులు మొదలెట్టేశావా అన్నమ్మా'' అంటే –

''మరి కాదా? అల్లుడోడి కొంపేం బాగా లేదు. కమ్ములేయించినాం. తూర్పేపు మట్టి ఓడ పడిపోతుంటే కొత్తది ఎట్టించినాం. సున్నం రాయించినాం. ఆ సేత్తోటే మా యింటికీ సున్నం ఏయించినాను'' అంది.

''పెళ్ళికి ముందే అల్లుడిల్లు బాగుచేయించావా'' అనంటే–

''మరి రేపు నా కూతురుండేది అక్కడ్నె గదేటి'' అనేసి నవ్వేసింది.

పెళ్ళి నెల రోజులుందనగా తెల్సిన అందరికీ చెప్పింది. కూతురికి ఏమేమిటి కొనాలో, పెళ్ళెలా చేయాలో అన్నీ చెప్పేది. రెండు వారాలుందనగా బయల్దేరింది వాళ్ళ వూరు. తెలిసిన వాళ్ళెవరూ అన్నమ్మను ఉత్తి చేతుల్తో పంపలేదు.

''ఇది ఉంచు అన్నమ్మా. పెళ్ళికే వాడతావో నీ కూతురికే యిస్తావో'' అని ఓ వంద రూపాయలు ఆమె చేతిలో పెట్టింది కస్తూరి.

''అలాగేనమ్మా. నీ సల్లని సేతుల్తో యిచ్చినావు. అదే సాలు. బాబు పేరు ఓ చీటీ మీద రాసిచ్చినావంటే పెళ్ళిలో కట్నాల కాడ సదివిస్తాను'' అంది.

''చదివింపుల్లో ఎందుకులే'' అనంటే–

''అలగనీకమ్మా. అందరి పేర్లూ ఒట్టు కెల్తన్నాను. నానీయాళ కూతురు పెళ్ళి సేస్తన్నానంటే అది మీలాంటోల్ల దయే. మంచితనమే. ఏటుంది పోద్ది? తిన్నదుం డదు. కట్టుకున్న దుండదు. ఎట్టిందే వుండిపోద్ది. మంచే ఉండిపోద్ది'' అంది.

కూతురి పెళ్ళి జరిపించి వచ్చి ఆ ముచ్చట్లన్నీ అందరికీ చెప్పింది.

పెళ్ళి జరిగిన మూణ్ణెల్లకు అన్నమ్మ భర్త చనిపోయాడని కబురొచ్చి ఓ అర్ధ రాత్రి వెళ్ళి పోయింది. అలా వెళ్ళింది రెండు నెలలయినా తిరిగి రాలేదు. ఇక రాదు అనుకున్నారంతా.

''పాపం అన్నమ్మ ఎప్పుడూ ఒంటరిదే'' అని ఒకరంటే–

''మొగుడున్నప్పుడూ ఏం సుఖపడింది గనక'' అని మరొకరూ.

ఆ రెండు నెలల్లోనూ ఇంజనీరుగారింట్లో ఇద్దరు పనిమనుషులు మారేరు.

మూడు నెలల తర్వాత ఓ రోజు వచ్చింది అన్నమ్మ. నుదుట్న రూపాయి కాసంత బొట్టు లేదు. దాని స్థానే ఓ మచ్చ ఉంది. ఆమె వెనకాలే కొడుకున్నాడు.

''ఏం జెయ్యాల తల్లీ. నాది కష్టజీవి పుటకే. పని చెయ్యకపోతే బతుకెలా ఎళ్ళాలా. ఈ అవిటోడి బతుకెలా ఎల్లాలా'' అంది.

నలుగురి సలహా ప్రకారం వాణ్ణి స్కూల్లో వేసింది. కానీ పట్నవాసపు చదువు వాడికి పడలేదో ఏమో ఆర్నెలు తిరక్కుండానే వాడు వాళ్ళూరు వెళ్ళిపోయాడు.

''నాకాడ కన్నా ఆడికి ఆళ్ళక్క కాడే బావుంటాదట. చిన్నప్పణ్ణించీ దాని పెంపకం లోనే పెరిగేడు మరి. అల్లుడు కూడా వచ్చీమన్నాడు. అందుకని దిగబెట్టే సినాను'' అంది. అప్పటికి వాడు ఎనిమిదో తరగతి చదువు కున్నాడు.

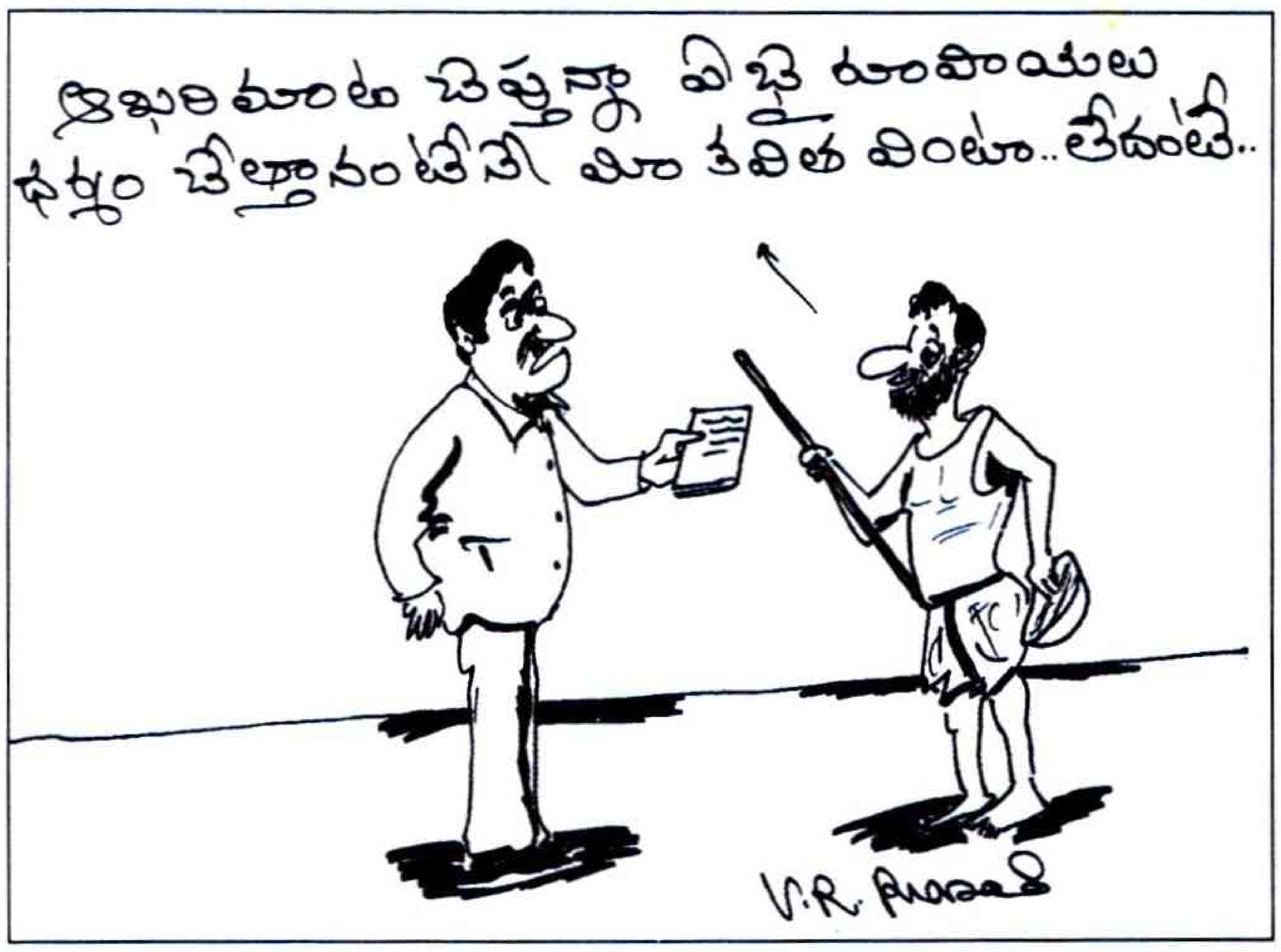

''ఎక్కడ సదివితే ఏటి? అదే సదువు గదా. ఆడికి ఆ సదువే ఓ దారి జూపాల. మాలాగ కష్టపడలేని అవిటోడు'' అంటూ కళ్ల నీళ్ళు పెట్టుకునేది. కొడుకు గుర్తొచ్చి నప్పుడల్లా.

***

''ఓట్ల పండగొస్తందట. మా వూరెళ్ళాల'' అందో మారు అన్నమ్మ. లోక్‌సభ ఎలక్షన్లని అమ్మోరి పండగలాగే చెప్పింది.

''ఏముంటుందన్నమ్మా మీ వూళ్ళో'' అంటే.

''అదేటి బాబూ అలగనీసినావు. ఓటెయ్యద్దా? మా జిల్లాల కాణ్ణించి ఓ మనిషి నేనా ఢిల్లీ కంపొద్దా?'' అంది అన్నీ తెలిసిన దానిలా.

''నీ ఓటు ఎవరికేస్తావ్ మరి'' అనడిగితే.

''నానక్కడ లేను గదా. మా వోళ్ళందరూ ఎవులికెయ్యమంటే ఆరికే ఏస్తాను. మంచి చెయ్యాలని గాని ఎవురైతే నాకేటి?'' అంది.

అయితే ఓట్ల పండగకి వెళ్ళొచ్చిన అన్నమ్మలో అసంతృప్తే మిగిలింది. ఓటెవ రికి వెయ్యాలో నిర్ణయించుకుని వెళ్ళే సరికి ఆ ఓటు అంతకుముందే ఎవరో వేసేసే రట.

''రోజులు మునపట్లాలేవు దొంగదార్లు నేర్చినారు. మొగోళ్ళని తాగుబోతుల్ని సేస్తున్నారు'' అంది.

మరో ఏడాదికే వచ్చిన అసెంబ్లీ ఎన్నికలకి తన వూరు వెళ్ళకూడదని నిర్ణయాని కొచ్చింది అన్నమ్మ.

అన్నమ్మకీమారు పట్నంలో ఓటుంది. తను వుంటున్న గుడిశకో నెంబరిచ్చి ఆమె పేరు రాసుకెళ్ళి ఎలక్షన్లకి రెండు రోజులు ముందు చీటి కూడా యిచ్చేరు. ఇంజనీరు గారి కుటుంబంతో సహా కార్లో వెళ్ళి తన ఓటు తనే వేసి చక్కా వచ్చింది. ఆ విషయం అందరితోనూ ఆనందంగా చెప్పింది.

ఆ తర్వాత కొన్నాళ్ళకి కొత్తరేషన్ కార్డులివ్వడం మొదలుపెట్టింది ప్రభుత్వం. అందరికీ వచ్చిన రేషన్‌కార్డులు అన్నమ్మకి మాత్రం రాలేదు. అన్నమ్మకి పాత రేషన్ కార్డులేదు. పేర్లు నమోదు చేసుకునేటప్పుడు అన్నమ్మ పాకలో లేదు. ఆమె పాకలో ఎంతమంది ఉంటారో, ఆ యింటి యజమాని ఆదాయమెంతో ఎవరూ చెప్పలేదు. ఈ కారణాలని చూపి దాటేశారు ఉద్యోగులు. అయితే అన్నమ్మ వూరుకోలేదు.

''ఓటేయడానికి పనికొచ్చిందాన్ని రేసను కార్డుకి పనికి రాకపోయేనా'' అని కార్డులిచ్చే ఉద్యోగుల్ని నిలదీసింది. ఆమె ప్రశ్నించిన తీరు అందర్నీ ఆశ్చర్యపరిచినా ఆ కాలనీలో ప్రముఖుడైన కంట్రాక్టరు గారు గానీ, ఉన్నత ప్రభుత్వోద్యోగి అయిన ఇంజనీరు గానీ అన్నమ్మ తరపున ఆలోచించి ఆమెకో కార్డును యిప్పించలేకపోయారు.

పండక్కి కొడుకునీ, కూతుర్నీ చూసి రావాలని వెళ్ళిన అన్నమ్మ మరి రాలేదు. అక్కణ్నించి అలాగే పైలోకాలకి వెళ్ళిపోయింది.

అన్నమ్మ చచ్చిపోయిందంటే నమ్మకం కుదరటం లేదు.

ఏ సందెవేళో వచ్చి, 'ఏం బాబూ' అని పలకరిస్తూందేమోననిపిస్తుంది.

జీవితాన్ని నదీ ప్రవాహంతో పోలిస్తే అన్నమ్మ జీవితం అలా పోల్చడానికి సరిపోతుంది. ఎక్కడ పుట్టిందో ఆ మారుమూల పల్లె నుంచీ పట్నం ఎలా వచ్చిందో జీవనోపాధి కోసం ఎలా తిరిగిందో చిత్రంగా పట్నవాసపు జీవితాల్లోకి అల్లుకుపోయింది. అక్కడి వారి దాహార్తిని తీర్చింది. జీవితం సంపాదించి పొట్ట పోసుకుందుకే కాదు. నలుగురికీ చేతనైనంత సాయం చేయడానికి కూడా అని నమ్మిందామె. తను నమ్మినదేదో చేసిందనిపిస్తుంది. ఆమెను గురించి ఆలోచించినప్పుడల్లా.

***

అన్నమ్మ జ్ఞాపకాల్లోనే మిగిలిపోయి అప్పుడే సంవత్సరం దాటి ఉంటుంది.

ఆదివారం ఉదయం పది గంటల వేళ కాలింగ్ బెల్ ఎవరో మ్రోగిస్తే వెళ్ళి చూసాను.

సన్నగా పొడవుగా ఉన్న కుర్రవాడొకడు ఎదురుగా కనిపించేడు.

''నమస్కారం బాబూ''

''ఎవరూ?'' అన్నాను పోల్చలేక.

''నేను బాబూ, అప్పన్నని. అన్నమ్మ కొడుకుని'' అన్నాడు.

'ఇంతుండేవాడు! ఎలా ఎదిగాడో' అని ఆశ్చర్యపోతున్నంతలో లోపల్నించి కస్తూరి వచ్చి విషయం తెలుసుకుని–

''ఎప్పుడొచ్చావ్. లోపలికిరా'' అంది.

వాడు తలొంచుకుని అక్కడే నిలబడ్డాడు కాని లోపలికి రాలేదు.

''నిన్నొచ్చాను పోస్టుమాస్టరు గారింటికి. ఇవాళ వెళ్ళిపోతాను. మీకో మారు కనపడి చెప్పి పోదామనీ'' అన్నాడు నెమ్మదిగా.

''వెళ్దూగాన్లే రా'' అంటూ లోపలికి నడిచింది కస్తూరి.

వరండాలో కొచ్చి బల్ల మీద కూర్చున్నాడు. అమాయకత్వం తప్ప అన్నమ్మ పోలికెక్కడా వాడి ముఖంలో కనిపించలేదు. అవిటితనం అలాగే ఉంది.

ప్లేటులో తిండానికేదో తెచ్చి పెట్టింది కస్తూరి. మొహమాట పడుతూనే తిని, ప్లేట్లు కడిగి యిచ్చేడు.

వాడిని చూస్తుంటే బహుశా ఏదైనా సహాయం కోసం యీ వూరు వచ్చాడేమోననిపించింది. వాళ్ళమ్మ కొన్ని ఏళ్ళు పని చేసి, మసలిన ప్రాంతమిది. ఎవరికేనా సాయమే చేసింది గాని ఎవరి దగ్గరా యిది కావాలని అడగలేదామె. అన్నమ్మ పోయాక ఒకట్రెండు మార్లు వీడి గురించి ఆలోచన రాకపోలేదు. అసలే అవిటివాడు. ఎలా బతుకుతున్నాడో అనిపించేది.

వీడు నోరు తెరిచి అడగాలనే గాని తోచిన సాయం చేసే వారున్నారు. అయితే దాంతో వీడి బతుకు గడుస్తుందా? అటువంటి వారి కోసం ప్రభుత్వం ఏదైనా ప్రత్యేక పథకాలు రూపొందిస్తే బావుణ్ణు. ఒకవేళ యీ సరికే వుంటే ఆ పథకాలు యథాతథంగా వారికి నేరుగా అందించే సేవా సంస్థలు వుంటే, ఇటువంటి వారి జీవితాల్లో చిన్న వెలుగు.

''ఏం చేస్తున్నావిప్పుడు'' నేను అడగాల్సింది కస్తూరే అడిగింది.

''పదో తరగతి చదివేను. మా వూళ్ళో నేను చెయ్యడానికి పనులేం లేవు'' అంటూ వాడు చేసిన ప్రయత్నం గురించి చెప్పేడు.

ఒకట్రెండు మార్లు యీ వూరొచ్చి అన్నమ్మ పనిచేసిన కాంట్రాక్టరు గారిని కలిశాడట.

'నువ్వేం చేయగలవురా. చూద్దాంలే' అన్నారట ఆయన. వాళ్ళ వూరి హైస్కూలు మాష్టారు వీడికో దారి చూపాలని తాపత్రయపడ్డారట. న్యూస్ పేపర్లో పడిన ఉద్యోగ ప్రకటనలకు అప్లికేషన్లు పెట్టించేరట.

''క్రితం నెల పోస్టుమాస్టరు గారి నుండి ఉత్తరమొస్తే వచ్చాను. అక్కతో కలిసి వచ్చాక తెలిసింది. మా అమ్మ అప్పటా అప్పటా పోస్టాఫీసులో దాచుకున్న డబ్బు రెట్టింపై వచ్చిందని. పద వేలొచ్చాయి. బాబుగారే అమ్మ చేత పొదుపు చేయించారట'' అన్నాడు వాడు.

ఆశ్చర్యమనిపించింది.

నలుగురు ఆడపిల్లలున్న పోస్టుమాస్టరుగారే ఇదో పిల్లగా అన్నమ్మని చేరదీసి ఆమె కొడుక్కో మార్గం చూపించారనిపించింది.

''ఏం చేద్దామనుకుంటున్నావ్ మరి?'' అడిగింది కస్తూరి.

''ఏ కిళ్ళీ కొట్టో, కిరాణా కొట్టో మా వూళ్ళోనే పెట్టమంటాడు మా బావ. మా అక్కకది యిష్టం లేదు. ఇదిగో ఈ లోగా మా మేష్టారు నా చేత పెట్టించిన బంట్రోతు ఉద్యోగానికి పిలుపొచ్చింది. అందుకే నిన్ననొచ్చేను. పరీక్షయింది. నాలాంటి అవిటోళ్ళు నలుగురు. అయితే అందరికంటే నేనే ఎక్కువ బీదోడినీ, అవిటోడినీ మాష్టారుగారు నాతో పాటు వచ్చి ఎవరెవరితోనో మాట్లాడేరు. నిన్న రాత్రే చెప్పేరు. ఆ ఉద్యోగం నాకే యిచ్చినట్టు'' అన్నాడు వాడు. వాడి కళ్ళల్లో అంతకు ముందులేని మెరుపేదో కనిపించింది.

''ఆ శుభవార్త చెప్పడానికి వచ్చావన్నమాట. బావుంది టీ తాగి వెళ్దువుగానుండు'' అంటూ లోపలికి వెళ్ళింది కస్తూరి.

అన్నమ్మ లాంటి మనిషిని మరి చూడం! అది నిజం!!

అయితే అన్నమ్మ చచ్చిపోలేదు. బాహ్యరూపం కనుమరుగైనా తన నెరిగిన మనుషుల మనసుల్లోనూ, ఆమె మసలిన వాతావరణంలోనూ, కలుషితమవని ఈ పట్నవాసపు మారుమూల ప్రదేశాల్లోనూ పిల్ల గాలుల్లోనూ అణుమాత్రంగానైనా ఉందేమోననిపించింది.

భూమి అట్టడుగు పొరల కింద పారే జలలాంటి మంచితనమేదో, ఉపకార స్వభావమేదో మనిషి అంతరంగంలోనూ వుండాలి. ఆ తడి లేనప్పుడు మోడువారిన చెట్టుకీ, ఎండిన బీడు భూమికీ, మనిషి బతుక్కీ తేడా ఉండదేమో!

❑

–రచన మాసపత్రిక సెప్టెంబరు 1999

కవిత poem

అంతర్యామి

నీ గమ్యం –
నువ్వు చేరబోయే మజిలీ లో లేదు,
నువ్వు సాగిపోయే బాటలో
నీ వెంటే వుంటుంది

నీ లక్ష్యం–
నువ్వు అనుకునే గురిలో లేదు,
నువ్వు చేసే సాధనలో
నీ లోనే వుంటుంది.

నీ విజయం–
నువ్వు చేరాల్సిన శిఖరంపై లేదు,
నువ్వు ఎక్కి వెళ్ళే మెట్లలో
నీ తోనే వుంటుంది

నీ మృత్యువు–
నువ్వు మరణించేటప్పుడు మాత్రమే రాదు,
నిన్ను కబళించాలని ఎప్పుడూ
నీ వెనుకే వుంటుంది

నీ పరమార్థం–
నువ్వు వెతుక్కునే సంతోషంలో లేదు
నువ్వు నిన్ను తెలుసుకుంటే
నీ లోనే దొరుకుతుంది

–యం.వి.బాలసుబ్రహ్మణ్యం
9972572692